

Особливості використання спеціальних знань під час розслідування ятрогенних кримінальних правопорушень

Марієтта Капустіна

Канд. юрид. наук, доц., Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1990-5259>, e-mail: marietta-k@ukr.net

Розглянуто процесуальні та непроцесуальні форми використання спеціальних знань під час розслідування ятрогенних кримінальних правопорушень.

Ключові слова: ятрогенні кримінальні правопорушення; спеціальні знання; протидія ятрогенним кримінальним правопорушенням.

Features of the Use of Specific Expertise in the Investigation of Iatrogenic Criminal Offenses

Mariietta Kapustina

The procedural and non-procedural forms of using specific expertise during the investigation of iatrogenic criminal offenses are considered.

Keywords: iatrogenic criminal offenses; specific expertise; counteraction to iatrogenic criminal offenses.

Для ятрогенних кримінальних правопорушень (кримінальних правопорушень у сфері надання медичної допомоги) характерні специфічні ознаки, до яких належить своєрідність механізму вчинення кримінально-протиправних діянь (здійснення лікувального процесу медичним працівником, порушення стандартів та технології надання медичної допомоги, дефект як наслідок злочинних дій, шкода здоров'ю або смерть пацієнта). Ці ознаки зумовлюють кількість та характер обставин, що підлягають доказуванню під час розслідування даної категорії кримінальних правопорушень. Такими обставинами є факт порушення стандарту, технології надання медичної допомоги, дефект як наслідок порушення стандарту, технології надання медичної допомоги, вид, етап медичної допомоги, у процесі яких було порушено стандарт, технології, фізіологічний стан пацієнта, його поведінкові особливості, професійні й особисті якості медичного працівника та ін.

Специфічні ознаки ятрогенних кримінальних правопорушень, своєрідність предмету їх доказування впливають на процес здійснення досудового розслідування, процедуру відкриття кримінального провадження та взагалі на можливості виявлення цієї категорії правопорушень.

Окрім специфічних криміналістичних ознак ятрогенних кримінальних правопорушень та своєрідності предмету їх доказування на

процес виявлення ятрогенного кримінального правопорушення, початок та здійснення досудового розслідування цієї категорії правопорушень впливають і труднощі у встановленні причиново-наслідкового зв'язку між діями (бездіяльністю) особи, що надає лікувальні послуги, із несприятливими наслідками завдання шкоди здоров'ю пацієнта або його смерті. Ці складнощі можуть бути зумовлені, по-перше, наявністю не однієї, а кількох причин (основної та супутньої), що призвели до несприятливого результату надання медичної допомоги — смерті пацієнта або шкоди його здоров'ю. Це пояснюються тим, що медична допомога має певні види (первинна та спеціалізована). Своєю чергою, кожен вид медичної допомоги має відповідні етапи. На кожному етапі надання медичної допомоги може статися порушення стандарту, технології надання медичної допомоги, що призведе до певних несприятливих наслідків. Але це не означає, що порушення стандарту або технології надання медичної допомоги призведе одразу до несприятливих наслідків. Аналіз юридичної та медичної практики дає змогу стверджувати, що в більшості випадків несприятливі наслідки (дефект) надання медичної допомоги настають через деякий час. Ще й надто, період розвитку несприятливих наслідків надання медичної допомоги має латентний характер. Несприятливі наслідки мають динамічний характер як у просторі, так і в часі. Так, наприклад, порушення

стандарту або технології надання медичної допомоги може статися в одному лікувальному закладі, а несприятливі наслідки виявляться через будь-який час уже в іншому місці.

Зазначені обставини зумовлюють необхідність використання спеціальних знань під час розслідування ятрогенних кримінальних правопорушень. Спеціальні знання традиційно застосовують у двох формах: процесуальній та непроцесуальній. Аналіз судово-слідчої практики дає підстави стверджувати, що до процесуальних форм використання спеціальних знань під час розслідування ятрогенних кримінальних правопорушень належать:

- 1) залучення спеціаліста до проведення окремих слідчих (розшукових) дій (лікаря відповідної клінічної спеціальності (залежить від профілю медичної допомоги, що надавалася потерпілому); спеціаліста-криміналіста; спеціаліста в галузі комп'ютерного та програмного забезпечення тощо);
- 2) залучення експерта (експертів) для проведення судових експертиз (судово-медичної (якості надання медичної допомоги); криміналістичних (почеркознавчої, експертизи документів, дактилоскопічної); комп'ютерної техніки і програмних продуктів; технічної експертизи медичного обладнання; фармацевтичної).

До непроцесуальних форм використання спеціальних знань під час розслідування ятрогенних кримінальних правопорушень належать:

- 1) проведення внутрішнього аудиту, основні завдання якого: установлення та оцінювання результативності та ефективності лікувально-діагностичного процесу; установлення основних і супутніх причин виявлених невідповідностей стандартам, інструкціям, правилам та іншим регламентам діяльності;
- 2) клініко-експертна оцінка якості та обсягів медичної допомоги, яку здійснюють шляхом проведення експертизи клінічних питань діагностики, лікування та реабілітації;
- 3) проведення засідання контрольно-лікувальної комісії, призначеної для всебічного та кваліфікованого з'ясування обставин та особливостей перебігу захворювання, безпосередньо причини та механізму настання смерті, недоліків надання медичної допомоги хворим, які померли в даному лікувальному закладі, а також у поліклініці, удома, у районі, що обслуговується цим закладом.

Отже, використання різних форм спеціальних знань під час розслідування ятрогенних кримінальних правопорушень є запорукою ефективного виявлення та розкриття цих злочинів та притягнення до кримінальної відповідальності винних осіб.